

FURIANTI PO HANÁCKU

V Městském divadle Zlín bylo v alternativním prostoru Dílna dne 26.2. 2018 provedeno scénické čtení zbrusu nové divadelní hry Hynka Skotáka *Furianti*. Hynek Skoták, sochař, restaurátor, výtvarník, publicista a autor divadelních textů, tentokrát připravil pro zlínské diváky originální představení. Jeho „*Furianti*“ jsou inspirováni děním okolo židovských náhrobků v Prostějově, jsou napsáni v hanáčtině a vyprávějí o tom, jak reagují majitelé jednoho malého domku na vsi na Prostějovsku, když zjistí, že o jejich nevšedně vydlážděný dvorek projeví náhle zájem židovská obec. Představení tohoto aktuálního divadelního kusu navštívila členka naší obce Kateřina Cipi Klimešová a tak vám přinášíme její recenzi.

Recenze *Furiantů*

„Děj se odehrává v nejmenované vesnici na Hané. Zápletkou tohoto kusu je známý fakt, že na dvorku obytného domu byly nalezeny náhrobky ze zrušeného židovského hřbitova. Zastupitelstvo z iniciativy židovských představitelů chce od obyvatel domku tyto náhrobky odkoupit. Sociálně slabá rodina přemýšlí, jak z této nenadálé nabídky vylázt maximum.“

Postupně se dozvídáme, že náhrobky nechal vydlážit dvorek už dědeček současných obyvatel, a to již v čase před válkou, resp. v čase, kdy místní Židé byli odváženi do transportů. Dozvídáme se o dědečkově neblahé minulosti coby přísluhovače nacistů i komunistů. V současnosti však je tato rodina spíše na okraji společnosti, pán domu je nezaměstnaný líný zedník, který nemá daleko ke skleňičce a k domácímu násilí, jeho žena, která sice nezřízeně touží po lehko nabytých penězích, je velmi hloupá, ale není zlá. Dalším obyvatel domku je desetiletá dcera a otčím ženy, který je invalidním důchodcem a alkoholikem. Pozorujeme defilé zkaženosti, absenci idejí a charakteru, vypočítavosti a trapného „čecháčkovství“.

Poté, co rodina vyšponuje cenu tak vysoko, že není akceptovatelná pro nikoho a ve chvíli, kdy se kameny stanou národní kulturní památkou, vyvrcholí absurdní děj typicky českým: Když kameny (a zdroj bezprácného zisku) nemohu mít já, nebude je mít nikdo.

Hlava rodiny zajistí, že celý vydlážděný dvorek nechá zalít (kradeným) betonem. Ani tato akce se nepodaří a beton sice zničí nenávratně stěly ze hřbitova, ale povrch dvorku vinou všudypřítomného šlendriánu nevylepší.

Autor v následné besedě zmiňuje, že jde v podstatě o autentický zápis situace, tak jak se skutečně stala.

Děj je rychle běžící, hodinové představení uběhne jako voda i v poměrně náročném formátu scénického čtení. Tady je vhodné vyzdvihnout práci režisérky (studentky JAMU) a v neposlední řadě perfektně odvedenou práci herců Městského divadla Zlín. Jejich naprostá jistota v textu, který je celý dílem v hanáckém nářečí a dílem nejhrubší obecnou češtinou zní z jejich úst naprosto autenticky. Divák se snadno vžije do situa-

ce, že skutečně hovoří moravští vesničané, kteří sdělují své pocity.

Celému představení bych vytkla jen jediné, a to autorský záměr. Autor ponechal podle vlastních slov nezměněnou sociální situaci rodiny, která na svém dvoře má některé z náhrobků. Divadelní hra však podle mého soudu není dokument a proto taková kumulace sociálně patologických jevů (alkoholismus, domácí násilí, dlouhodobá nezaměstnanost, hrubost, lenost) může v divákovi snadno vyvolat dojem, že antisemitismus a hamižnost jsou průvodním rysem takové „lůzy“ a proto se nás, kulturních lidí netýkají. S gustem se můžeme zasmát tomu, že „oni“ chtějí mít novou Dacii za židovské peníze, stejně jako tomu, že pán domu ráno vstane až v jedenáct hodin, protože večer přece hraje jeho oblíbený klub a on bude v noci „pařit“. Také může divák snadno sklouznout k tomu, že jablko nepadá daleko od stromu, a jako byl dědeček gauner, tak se podobné vlastnosti dědí z generace na generaci. Ani jedno z toho není a nebývá pravdou, a zároveň se v takové mizérii, hmotné i duševní, málokdy vyskytují čisté duše desetiletých dívek, jako je dívka Sára (natož pak aby se tak jmenovaly). Je až příliš patrné, že autor svými postavami nepokrytě, byť svým způsobem trefně, pohrdá. Větší laskavost autorova ke svým postavám by hře rozhodně více prospěla a věřím, že by dokonce více zvýraznila problém ve hře vylíčený.

Pavel Vacek a Marie Jančurová při scénickém čtení ve zlínském divadle

Divák se snadno vymezí proti protagonistům hry, a nikoli proti alarmujícímu jevu, který by zabránil vydat cizí majetek nebo se bezprácně obohatit i mnohem „slušnějším“ lidem, než těm, které nám hra předvádí. Důkazem budiž, že závěrečná beseda s autorem téměř neřešila palčivé otázky, které vrácení/ nevrácení náhrobků ze soukromých rukou přináší, ale téměř cele se soustředila na to, jaká mizérie panuje na současném venkově.

Dalším z faktorů, pro který je hra možná k předvedení snad pouze na moravských jevištích, je velmi silný hanácký dialekt postav. Jejich nářečí jako by podtrhovalo primitivismus postav, který je dále vyjádřen nadužíváním sprostých slov. Jiný význam toho, proč až exaltovaně nářečně postavy mluví, nevidím. To je jednak poměrně necitlivé k moravskému obyvatelstvu zvláště a jednak tuto zkratku si může, zase poměrně snadno, vytvořit zvláště divák mimo moravský region jako další zcizující faktor: To by se u nás stát nemohlo.

Přesto rozhodně stojí za to hru, pokud by byla uvedena, navštívit. Jako trefnou, a černě humornou sondu do duší lidí, kteří jsou postaveni před možnost nápravy i rodinné historie.

V klíčových rolích se hráli **Pavel Vacek** a **Marie Vančurová**, ostatní postavy ztvárnili **Radoslav Šopík** a **Romana Julinová**.

Režisérkou čtení byla studentka **Alexandra Bolfová** z brněnské JAMU, která na adresu hry rekla:

Pokračování na str. 22

FURIANTI PO HANÁCKU

Pokračování ze str. 11

„Na Furiantech mě fascinuje především to, jak mistrným způsobem dokázal autor přistoupit k tématu tak vážnému a v jistém slova smyslu i bolestivému, s naprostou lehkostí a nadsázkou, která působí to, že černý humor se stává ještě černějším, vyplňujíc vakuum uvnitř postav. O to děsivější je míra autenticity rezonující kdesi v povzdálí historie nám ne až tak vzdálené, jak by se mohlo na první pohled zdát.“

Sám autor Hynek Skoták o své hře a jejím vzniku říká:

„V srpnovém horku jsem slyšel reportáž o lidech, kteří souhlasili, že odprodají židovské náhrobky, po kterých na dvorku léta šlapali. Zasáhlo mě to jako blesk. A pak jsem ty lidi viděl na fotkách. Za ty ukradené stély chtěli víc. A ještě víc. Ten příběh je pravdivější, než bych si přál. Jména jsou fiktivní, ale tihle lidé tady žijí s námi. A částky bohužel souhlasí...“

Po pondělním představení v Městském divadle Zlín následovala ještě beseda s autorem H. Skotákem. Jak už bylo zmíněno v recenzi, při této besedě se na základě podnětů publika věnovala větší pozornost situaci v současné společnosti, než samotnému tématu židovských náhrobků na Prostějovsku. Téma latentního antisemitismu a nekulturního vztahu k židovské minulosti místa tak byly vřazeny coby podmnožina do celkové krize společnosti, kterou čím dál víc tvoří frustrování a „naštvaní“ občané.

Přítomen byl i autor **Hynek Skoták**, který ochotně souhlasil s krátkým rozhovorem:

Z pohledu diváka, resp. účastníky besedy s Vámi vzniká dojem, že jste text napsal spontánně jako „rozhněvanou“ reakci na informaci, která Vám přišla až absurdní. Je to správný dojem?

Bezprostředním impulsem byla reportáž ohledně kauzy rozkradených náhrobků ze židovského hřbitova. Spontánní bylo rozhodnutí zpracovat ten motiv, psaní hry už pak byl samozřejmě promyšlený proces.

Co považujete za příčinu jednání Petra a Andrey z Vaší hry?

Bavíme se o fiktivních postavách, osobně neznám nikoho, kdo by se dopouštěl takhle nízkého jednání. Nicméně podobné typy potkávám celý život a o tom, co je vede k těmto postojům, můžu jenom spekulovat. Určitě v tom hraje roli frustrace z vlastního života, chamtivost a hlavně úplná absence základních etických norem. Chyba ve výchově. Protože není normální licitovat o ukradených stélách, které používám jako dlažbu. Pro mě je to nepochopitelné.

Jak vnímáte židovské hřbitovy coby restaurátor? Máte nějaký „oblíbený“?

Hynek Skoták při práci

Děj hry i postavy jsou smyšlené, podobnost s těmi, kteří dosud šlapou po ukradených náhrobkách, je čistě náhodná!

Hodně času jsem strávil na tom boskovickém, ale oblíbených jich mám víc. Jsou to často odlehlá tichá místa za vesnicemi, výborně se tam medituje. A mají silnou a dobrou energii.

Myslíte, že by uvedení Vaší hry na Prostějovsku mohlo nějakým způsobem přispět ke zlepšení situace?

Vzhledem k tomu, že na Prostějovsku řešíte podobný problém, myslím že by to určitě přispělo k tolik potřebné diskuzi. Ale jestli by to pomohlo ke zlepšení situace, to opravdu netuším. Nenávist ve společnosti úspěšně rozdmýchávají někteří politici a lidé jim na to bohužel ochotně skáčou. Dokud budou místo rozhovoru dávat přednost čiré nenávisti a naštvanosti na celý svět, nic se neposune a ani jim se neuleví. Protože s nenávistí se strašně špatně žije.

Co byste rád vzkázal židovskému divákovi Vaší hry? A co divákovi z Prostějovska?

Pro mě jsou zásadní dvě věci: Nikoho neponižovat, nikoho nesoudit, ale zároveň nekompromisně upozorňovat na nespravedlnost. Divákům i lidem nejen z Prostějovska bych vzkázal, že tady spolu musíme všichni žít bez ohledu na to, co si o sobě navzájem myslíme. A jestliže to nemá skončit špatně, je naprosto nezbytné spolu mluvit. Otevřeně, bez nenávisti, bez poučování. Říct svůj názor a vyslechnout si ostatní. Zkusit se na problém podívat očima těch druhých. I když je to někdy hodně těžké.

J.A.K.

Ukázky ze hry

Ty vole, to byli vykuci. Tak já se tady budu někomu zpovídat? Za to, že sem nic neudělal? Za činy svého dědka? Přitom něco chco voni po mně a né já po nich. Já ti něco řeknu, voni budó solit jak mórovatí, to ti garantuju, jinak si už u nás ani neškrt-nó. To že su zedník bez práce, neznamená, že su debil.

LADISLAV: Proč by to kupovali, dyť je to vochozený. A kdo?

PETR: Nějaké židák, chce to asi do muzea

ANDREA: Budó pré obnovovat ten staré židovské hřbitov.

LADISLAV: To se mně nějak nelíbí. Z toho nekóka nic dobrýho.

PETR: Tak já vím, Aládine, že ti prachy smrdijó, dokazuješ to celé život svým nefakčenkováním, ale to je realita. A neboj, taky ti z toho kápne na nové otoman.

Sósedka! Sósedka! Vylezte z pelechu. Tak dajó nám to. Jasný. No všeccko. No já nevím, kolik sem říkal? Dvě sta, ne? No dvě sta dvacet. To nám dajó celý. Pote se s nama napit! Cože máte? Prášky? Na ty se vy...te. Že nemůžete? Tak si déte na oslavu třeba vincentku, mně je to jedno.

Ty vole, to je fičák dneska.